

Berømte komponister er tittelen på konserten Kveldsåpent i Billedgalleriet torsdag. Musikken er både usedvanlig virtuos og på samme tid betagende vakker. De berømte komponistene er Franz Liszt, Benjamin Britten, Jean Sibelius og Dmitri Sjostakovitsj. Komponistene kan beskrives på mange og lange måter, det er jo ikke akkurat hvermansens livsløp vi snakker om. Her følger vår versjon.

Franz Liszt ble født i Raiding i Østerrike-Ungarn 22. okt 1811 og døde 31.juli 1886.

"Jeg regner Liszt for å være den største mann jeg noen gang har møtt. Med dette mener jeg at jeg aldri har møtt, noensinne, en mann med slik mental tiltrekningskraft, fantastisk disposisjon og hellig genialitet. Jeg har møtt mange, mange, mange store menn, herskere, jurister, forfattere, vitenskapsmenn, lærere, kjøpmenn og krigere, men jeg har aldri møtt noen som jeg ikke har villet sette lavere på rangstigen enn Liszt" sa Alfred Reisenauer ,tysk pianist, komponist og Lisztelev

Franz Liszt's innflytelse på 1800-tallet var stor, og gjennom sine studenter influerte hans sterke musikalske tilstedeværelse pianoutøvelse og komposisjon langt inn på 1900-tallet.

Franz Liszt har vært et takknemlig subjekt for mange biografier, både fag- og skjønnlitterært sett. Han hadde i seg alle de momenter av en romantisk person som vi på 1900-tallet antar store personligheter på den tiden hadde. Han hadde en brilliant start som vidunderbarn, han ble kysset på pannen av Beethoven og studerte med Beethovens største elev Carl Czerny. I sine unge år ble han sett på som pianoets prins. Dette var i den tiden de ledende artister i Europa var mer opptatt av glamour enn av krig. Han hadde bølgende hår og en vill utemmet aura rundt sin person. Han elsket kvinner og kvinnene elsket ham. I sine eldre dager ble han til og med abbed, slik mange syndere i romantiske romaner blir.

Som pianist var Liszt unik i ordets rette forstand. Ifølge Felix Mendelssohn; "behersket han en grad av virtuositet og komplett uavhengighet i hvilken som helst finger, samt en gjennomgående musikalsk følelse som aldri kan gjøres maken. I sannhet har jeg aldri hørt noen utøver som lar sine musikalske persepsjoner vandre slik ut i fingertuppene og tilbake som hos Liszt".

Jean Sibelius (1865-1957) ble født i Hämeenlinna, en liten garnisonsby i sør i Finland hvor hans far var lege. Da han var 11 sendte hans mor ham på Hämeenlinna Normaalilyseo, den første skolen i landet som brukte finsk som hovedspråk istedenfor svensk og latin. Det var et meget heldig valg foreldrene gjorde ved å la ham gå på denne spesielle skolen, for det finske språket åpnet et helt repertoar av nasjonal mytologi.

For Sibelius var det ikke før han reiste utenlands for å studere i Berlin og Wien han kunne måle seg mot et orkester. Det var i Wien at de første ideene om *Kullervosymfonien* dukket opp i ham. Det var denne symfonien, første gang fremført i 1892, som skulle sette hans navn på den musikalske kartet i Finland og som alarmerte verden om en ny forestående stemme i musikken.

Musikken som fulgte tett etter har et sterkt nasjonalt preg over seg. Et verk gjorde ham til en av de mest elskede menn i Finland, *Finlandia*, og dets viktighet for det finske nasjonale selvbilde var umulig å måle. Fra *Finlandia* og utover var Sibelius antakelig den mest kjente finne i verden. Mennesker som aldri hadde kommet til å høre om landet på den tid gjorde det gjennom hans musikk. Han ble en nasjonal figur helt annerledes enn Elgar i England eller Falla i Spania. Hans fødselsdag ble en nasjonal begivenhet og hans syttiårsdag i 1935 kulminerte i en bankett som ble gjestet av ikke bare alle tidligere finske presidenter, men også statsministrene i Norge, Danmark og Sverige.

Men hans lykke skulle snu. Med den endring i hans musikalske retning som skjedde i tiden rundt hans *tredje symfoni*, skjedde det også en endring i hans berømmelse. Denne symfonien viste at Sibelius ikke lenger fulgte de tidsriktige trender. Hans musikk ble mer nøktern mens andre forsøkte å nå mer overdådige orkestermessige mål og mer vidløftende fargetoner i musikken.

Gjennom de siste tredve år av sitt liv var han aldri utenfor Finland og avslo alle invitasjoner utenfra.

Benjamin Britten ble født 22. november 1913 og døde 4. desember 1976.. Han var britisk komponist, pianist og dirigent, en av 1900-tallets fremste komponister.

Allerede som 13 år gammel ble han elev av den meget anerkjente Frank Bridge. Han utdannet seg ved den berømte Royal College of Music. Britten begynte å komponere i 5-årsalderen og skrev i 9–12-årsalderen de stykkene som han senere skulle bli noe av det han er mest kjent for: Simple Symphony for strykere. Hans første opusnummer er imidlertid Sinfonietta fra 1932.

I løpet av 1930-årene skrev han en rekke orkesterverker og oppnådde stor internasjonal suksess spesielt under festspillene i Salzburg 1937 med sine Variasjoner over et tema av Frank Bridge. Britten skrev også musikk til dikt, filmer og skuespill

I 1942 vendte Britten tilbake til Storbritannia fra et opphold i USA og startet arbeidet på sin epokegjørende opera Peter Grimes. Med denne og følgende operaverker skapte han en ny æra i engelsk musikkverden. Han dannet 1947 The English Opera Group, et ensemble som fremførte Brittens verker ved omfattende internasjonale turneer. I 1948 tok han initiativet til festspillene i hjembyen Aldeburgh, som han hadde den årlige ledelsen av og hvor Brittens musikk står i sentrum.

Britten ble tidlig anerkjent som en ledende komponist i sitt hjemland, og hans verker nådde i løpet av kort tid en enestående utbredelse og popularitet. Han skrev i en moderne, tonal stil og eksperimenterte med uventede klanger og rytmer, den tekniske behandling av instrumenter og sangstemmer er mesterlig. Kjente verker er The Young Person's Guide to the Orchestra fra 1946 og barneoperaen Let's Make an Opera fra 1949 Med dette viser også sine pedagogiske evner og innsikt. Han var dessuten kjent som en dyktig pianist.

DMITRI SJOSTAKOVITSJ (1906-1975)

Dmitri Sjostakovitsj var den mest profilerte komponisten som virket i Russland under Sovjet-tiden. Han led under sensur fra kommunistpartiet og musikken hans ble mottatt og oppfattet på meget vekslende vis av Stalin og myndighetene. Sjostakovitsj ble offisielt kritisert i 1936 og 1948 og hans verk ble i perioder forbudt. På den annen side mottok han en rekke statlige priser og mye offentlig heder. Etter Stalins død i 1953 kunne Sjostakovitsj gradvis utnytte den større friheten til å videreutvikle en personlig stil.

En mye omdiskutert side ved Sjostakovitsj musikk er hans bruk av kryptogrammer, sitater og andre ting med skjult mening eller dobbelt bunn. Uomtvistelig er hans bruk i mange komposisjoner av tonefølgen D - Ess - C - H (Dmitrij Schostakowitsch med tysk stavemåte). Det forekommer også en rekke sitater både fra egne verk og fra stykker av Rossini, Wagner, Beethoven, Berg, Mahler, Tsjajkovskij, revolusjonssanger, russiske og jødiske folketoner og annet. Meget omdiskutert er spesielt hans Symfoni nr 5 hvor han etter å ha blitt offentlig kritisert for operaen Lady Macbeth vender seg til et tilsynelatende enklere, mer tradisjonelt og vennlig tonespråk i tråd med hva kommunistpartiet ønsket og forventet. Men mange har ment at denne symfonien (blant andre verk) er full av skjulte meninger, at den harsellerer med partikongressenen og beskriver en påtvunget optimisme.

Sjostakovitsj er en av de komponistene i det 20. århundre som har fått stor popularitet og spesielt enkelte av symfoniene hans har blitt hyppig fremført. På samme tid har han av enkelte blitt kritisert for å være for lite nyskapende siden hans musikk i så stor grad er en syntese av tidligere stiler

Musikken som framføres er:

Ungarsk rapsodi av Franz Liszt

4 sanger av Jean Sibelius

Temporal variations av Benjamin Britten

Klavertrio nr 2 av Dmitri Sjostakovitsj